5. 5. 2008

ID: 54458

Obnova řízení

Okolnost, že odůvodnění nálezu Ústavního soudu zahrnuje posouzení právní otázky, kterou soud posoudil v jiné věci dříve jinak, nečiní z nálezu rozhodnutí, jež by bylo důvodem obnovy řízení podle ustanovení § 228 odst. 1 písm. a) o. s. ř.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 25 Cdo 1339/2006, ze dne 27.2.2008)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně D. s. s r. o, zastoupené advokátem, proti žalované České republice – Ministerstvo financí ČR, zastoupené advokátem, o 980.197,- Kč, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 1 pod sp. zn. 23 C 192/2002, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 2. listopadu 2005, č. j. 13 Co 157/2005-124, tak, že dovolání zamítl.

Z odůvodnění:

Žalující společnost (dále jen „žalobkyně“) se domáhala zaplacení částky 980.197,- Kč s příslušenstvím z titulu náhrady škody způsobené jí nezákonnými rozhodnutími a nesprávným úředním postupem. Uvedla, že na základě kupních smluv v letech 1995 a 1996 nabyla nemovitosti v k. ú. L. B. a k. ú. P., které následně zrekonstruovala a jednotlivé bytové jednotky prodala fyzickým osobám do osobního vlastnictví. Finančním úřadem v P. jí byla vyměřena platebními výměry daň z převodu nemovitostí v celkové výši 1.059.011,- Kč, kterou zaplatila. Po vydání nálezu Ústavního soudu ČR sp. zn. I. ÚS 22/99 žalobkyně dne 31. 5. 2000 vyzvala správce daně, aby jí odvedenou daň vrátil, neboť z uvedeného nálezu vyplývá, že daň byla vyměřena neoprávněně. Finanční úřad v P. vrátil daň za roky 1997 a 1998 na základě obdobného rozhodnutí Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 485/98, zbylou daň odmítl vrátit s tím, že byla vybrána oprávněně, v souladu s tehdy platnými daňovými předpisy, protože k vyměření daně došlo před vydáním předmětných nálezů ÚS. Nápravy se žalobkyni nepodařilo zjednat ani podáním opravných prostředků (včetně návrhu na obnovu řízení) v rámci daňového řízení.

Obvodní soud pro Prahu 1 rozsudkem ze dne 12. 2. 2004, č. j. 23 C 192/2002-39, žalobu na zaplacení částky 980.197,- Kč s příslušenstvím zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Vyšel ze zjištění, že žalobkyně prodala fyzickým osobám bytové jednotky a podle ust. § 21 odst. 1 písm. b) zákona č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí (dále jen „daňový zákon“), měla povinnost podat daňová přiznání v r. 1995 a v r. 1996. Lhůta k podání dodatečného daňového přiznání počala běžet od konce kalendářního roku, v němž vznikla povinnost podat daňová podání (§ 22 odst. 1 daňového zákona), tj. od konce r. 1995 a 1996 a uplynula 31. 12. 1999 (ve dvou případech 31. 12. 1998). Žalobkyně podala daňová přiznání v roce 1997, aniž uplatnila osvobození od daně ve smyslu § 20 odst. 6 písm. g) daňového zákona, a Finanční úřad v P. v tomtéž roce vyměřil daň. Dodatečná daňová přiznání, v nichž uplatnila osvobození od daně, podala žalobkyně dne 8. 3. 2000 po vydání nálezu Ústavního soudu ze dne 30. 11. 1999, sp. zn. II. ÚS 458/1998, který konstatoval, že na případy převodu bytových jednotek realizovaných podle zákona č. 72/1994 Sb. se vztahuje osvobození podle ust. § 20 odst. 6 písm. g) daňového zákona. Vzhledem k tomu, že tak učinila až po uplynutí zákonem stanovené lhůty pro povolení přezkoumání daňového rozhodnutí nebo pro vyměření daně, správce daně v souladu s ust. § 27 odst. 1 písm. d) daňového zákona řízení zastavil. Soud s poukazem na ust. § 8 odst. 1 a odst. 2 zákona č. 82/1998 Sb. uzavřel,

že žalobkyně neprokázala oprávněnost nároku na náhradu škody, jež jí měla být způsobena nezákonným rozhodnutím, a žalovaná se ani nedopustila nečinnosti, která by mohla být kvalifikována jako nesprávný úřední postup.

K odvolání žalobkyně Městský soud v Praze usnesením ze dne 21. 6. 2004, č. j. 13 Co 194/2004-60, rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Ztotožnil se se závěrem soudu prvního stupně, že nejsou splněny podmínky odpovědnosti státu za nezákonné rozhodnutí Finančního úřadu v P. o vyměření daně z převodu nemovitostí, neboť tato odpovědnost může vzniknout jen tehdy, je-li pravomocné rozhodnutí, jímž byla škoda způsobena, pro nezákonnost zrušeno nebo změněno a využil-li účastník v původním řízení možnosti podat proti takovému rozhodnutí řádné opravné prostředky (§ 3 a § 4 zák. č. 58/1969 Sb.). Pokud jde o nesprávný úřední postup orgánu státu, soud uvedl, že závěry soudu prvního stupně nemají dostatečnou oporu v provedeném dokazování. K nečinnosti finančních úřadů mělo dojít po 30. 11. 1999, proto odpovědnost státu se posuzuje podle zák. č. 82/1998 Sb. Rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 30. 11. 1999, sp. zn. II. ÚS 485/98, může být novou skutečností nebo důkazem, a tedy důvodem pro obnovu daňových řízení ve smyslu § 54 odst. 1 písm. a) zák. č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, v případě, že ještě neuplynula lhůta, ve které zaniká právo daň vyměřit nebo doměřit. Proto pro úvahu, zda FÚ mohly z úřední povinnosti obnovit daňová řízení v době do 31. 12. 1999, kdy měla uplynout lhůta, ve které zaniká právo daň vyměřit nebo doměřit, je třeba zjistit, kdy bylo předmětné rozhodnutí Ústavního soudu doručeno „orgánu ze soustavy finančních úřadů“, resp. kdy se o tomto rozhodnutí finanční úřady dověděly.

Obvodní soud pro Prahu 1 rozsudkem ze dne 1. 2. 2005, č. j. 23 C 192/2002-84, zamítl žalobu na zaplacení částky 980.197,- Kč s příslušenstvím a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Na základě doplněného dokazování zjistil ze sdělení Ministerstva financí ČR ze dne 27. 9. 2004, že s názorem Ústavního soudu v předmětných rozhodnutích byla seznámena Vláda ČR, která usnesením ze dne 14. 6. 2000 doporučila Ministerstvu financí další postup při řešení obdobných případů a ministrem financí byl zpracován metodický pokyn č. 59 062/200 Met k postupu územních finančních orgánů v daňovém řízení, který byl finančním ředitelstvím zaslán v létě 2000 a následně předán Finančnímu úřadu v P.. Finanční úřad v P. nebyl účastníkem řízení ve věci vedené u Ústavního soudu pod sp. zn. ÚS II. 485/98 a o předmětném nálezu se dověděl ze sdělovacích prostředků (a následně z metodických pokynů). Soud neshledal nesprávný úřední postup žalované a uzavřel, že nedošlo ani k porušení ust. § 54 a § 55 zákona č. 337/1992 Sb., neboť nelze dovodit, že by nečinnost správce daně, pokud daňové řízení neobnovil, bylo možné označit na nezákonný postup. V případech podání dodatečného daňového přiznání na nižší daňovou povinnost nelze aplikovat ust. § 22 odst. 2 speciálního daňového zákona, ani ust. § 41 odst. 2 obecného zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, jestliže ust. § 41 odst. 4 ve spojení s ust. § 47 odst. 1 zákona č. 337/1992 Sb. vylučuje možnost prodloužení lhůty pro vyměření daně. Nález Ústavního soudu má povahu kasační, týkal se jiných subjektů a rozhodnutí Ústavního soudu v konkrétní věci nemají precedentní povahu. Nepřisvědčil žalobkyni, že lhůta k obnově uplynula až dne 31. 12. 2000, neboť ust. § 22 odst. 2 daňového zákona nelze na daný případ aplikovat.

K odvolání žalobkyně Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 2. 11. 2005, č. j. 13 Co 157/2004-124, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Neztotožnil se s názorem v předchozím rozhodnutí odvolacího soudu, jímž byl zrušen předchozí rozsudek soudu prvního stupně, že nesprávný úřední postup by mohl být spatřován v tom, že finanční úřad neobnovil daňová řízení poté, co se o předmětném nálezu Ústavního soudu dozvěděl v otevřené lhůtě pro obnovu řízení. Z dikce ust. § 54 zákona o správě daní a poplatků totiž vyplývá, že institut obnovy řízení dopadá na otázky skutkové, nikoliv na otázky právní, proto nález Ústavního soudu nemůže být žádnou novou skutkovou okolností, pro kterou by bylo možné obnovit řízení. Nebyly-li splněny podmínky pro obnovu daňového řízení, nemohl finanční úřad ani z

vlastní iniciativy nález respektovat a je proto nerozhodné, kdy se konkrétní finanční úřad o uvedeném nálezu dověděl. Shodně se soudem prvního stupně dovodil, že tříletá prekluzívní lhůta k vyměření či doměření daně uplynula 31. 12. 1999, neboť běh lhůty je třeba vztahovat k okamžiku samotného vyměření daně, nikoli k okamžiku doručení platebních výměrů. Vyměření daně je totiž autoritativním stanovením daňového základu a od jeho okamžiku se lhůta odvíjí, zatímco okamžik doručení výměru může zakládat toliko lhůtu pro odvolání. V dané situaci tudíž nebyl učiněn žádný následný úkon ve smyslu § 22 odst. 2 daňového zákona, který by znamenal přetržení běhu prekluzívní lhůty.

Proti rozsudku odvolacího soudu ze dne 2. 11. 2005, č. j. 13 Co 157/2004-124, podala žalobkyně dovolání, jehož přípustnost dovozuje z ust. § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. a podává je z důvodu podle ust. § 241a odst. 2 písm. b) a odst. 3 o. s. ř. Namítá, že soudy obou stupňů nezkoumaly, kdy se správce daně ze sdělovacích prostředků dověděl o nálezu Ústavního soudu, a že vzaly za prokázané skutečnosti vyplývající ze zprávy žalované, aniž by zvážil její věrohodnost s ohledem na její postavení ve sporu. Za rozhodující považuje otázku, „zda výklad zákona a jednotlivých ustanovení odpovídá platné normě a zda při výkladu nedochází k jejich porušení“. Poukazuje na to, že v případě, kdy jiný senát odvolacího soudu zastává odlišný názor v téže věci než senát, který rozhodoval o předchozím odvolání, nemají účastníci právní jistotu jednotného náhledu na konkrétní spor. Odvolacímu soudu vytýká nesprávné právní posouzení běhu lhůt. Uvádí, že platební výměry v celkovém počtu 53 byly vydány v období od 29. 1. 1997 do 10. 11. 1997 a v r. 1997 taktéž doručeny, proto počala lhůta běžet dnem 1. 1. 1998 a skončila 31. 12. 2000, a odvolací soud pomíjí fakt, že dovolatelka podala v řádné lhůtě žádost o obnovu řízení a také odvolání proti vyměřené dani, které Finanční úřad v P. zamítl. Zdůrazňuje, že daňové přiznání k dani z převodu nemovitostí se tehdy podávalo na předepsaném tiskopisu, kde poplatník uvedl rozhodné skutečnosti a správce daně daň vypočetl a platebním výměrem předepsal k úhradě. Poplatník daně si tedy nemohl daň vypočítat, resp. vyměřit sám ve smyslu § 46 odst. 5 zák. č. 337/1992 Sb., tuto povinnost měl podle tehdy platné právní úpravy správce daně (§ 18 odst. 1 zák. č. 357/1992 Sb.) a ke změně ve způsobu vyměřování této daně došlo až novelou daňového zákona s účinností od 1. 1. 2004. Jelikož odvolací soud nesprávně vyložil běh lhůt podle daňových předpisů a nerespektoval závazný právní názor vyslovený v nálezu Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 485/98, který byl v rozhodné době všem správcům daně znám, považuje žalobkyně dovolání za důvodné a navrhla, aby dovolací soud zrušil rozsudek odvolacího soudu, jakož i rozsudek soudu prvního stupně a vrátil věc tomuto soudu k dalšímu řízení.

Žalovaná se ve vyjádření ztotožnila se závěry odvolacího soudu a jeho rozhodnutí považuje za věcně správné, které nemá po právní stránce zásadní význam. K námitce dovolatelky ohledně běhu tříleté prekluzívní lhůty k vyměření či doměření daně přisvědčila názoru odvolacího soudu, že konec lhůty je třeba vztahovat k okamžiku samotného vyměření daně, nikoli k okamžiku doručení výměrů. Navrhla, aby dovolání bylo zamítnuto a žalobkyni byla uložena povinnost k náhradě nákladů dovolacího řízení.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, účastníkem řízení, zastoupeným advokátem ve smyslu § 241 o. s. ř., dospěl k závěru, že dovolání je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., není však důvodné.

Přípustnost dovolání se v dané věci řídí ustanovením § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., podle nějž je dovolání přípustné jen tehdy, jde-li o řešení právních otázek (jiné otázky, zejména posouzení správnosti nebo úplnosti skutkových zjištění přípustnost dovolání nezakládají – srov. ust. § 241a odst. 3 o. s. ř.) a současně se musí jednat o právní otázku zásadního významu. Dovolací soud je přitom vázán uplatněnými dovolacími důvody (srov. § 242 odst. 3 o. s. ř.) a při zkoumání, zda napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve smyslu ust. § 237 odst. 3 o. s. ř. ve věci samé po právní stránce zásadní význam, posuzuje takové právní otázky, které dovolatel označil. Dovolání může shledat

přípustným jen za současného naplnění podmínky, že na takto označených otázkách (závěrech) rozhodnutí odvolacího soudu spočívá a že vymezená právní otázka má zásadní význam nejen pro rozhodnutí konkrétní věci (v jednotlivém případě), ale i z hlediska rozhodovací činnosti soudů vůbec.

Přípustnost dovolání pro zásadní právní význam (§ 237 odst. 1 písm. c/, odst. 3 o. s. ř.) zakládá otázka, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla řešena a dva senáty téhož odvolacího soudu ji v posuzovaném případě posoudily rozdílně, a to zda nález Ústavního soudu je novou skutečností nebo důkazem, jež by byla důvodem obnovy řízení ve smyslu § 54 odst. 1 písm. a) zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků.

Podle § 54 odst. 1 písm. a) zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, řízení ukončené pravomocným rozhodnutím se obnoví na žádost příjemce rozhodnutí nebo z úřední povinnosti, jestliže vyšly najevo nové skutečnosti nebo důkazy, které nemohly být v řízení bez zavinění daňového subjektu nebo správce daně uplatněny již dříve a mohly mít podstatný vliv na výrok rozhodnutí.

Institut obnovy řízení slouží k nápravě vadných rozhodnutí ve věci samé (meritorních rozhodnutí), avšak v rámci obnovy řízení se nelze úspěšně domáhat nápravy případných pochybení při právním posouzení věci nebo procesně právních vad, neboť obnovit původní řízení lze pouze z důvodů majících základ v rovině skutkové. Uvedený princip se vztahuje i na obnovu řízení podle zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků. Výjimečnost obnovy řízení spočívá mimo jiné v tom, že zákon ji připouští pouze z důvodů taxativně uvedených. Jedná se o nové skutečnosti a důkazy, které sice existovaly v době původního řízení před vydáním původního, obnovou přezkoumávaného rozhodnutí (srov. § 56a zákona č. 337/1992 Sb.), ale daňový subjekt nebo správce daně je nemohl bez své viny uplatnit, a současně musí být splněna podmínka, že tyto skutečnosti nebo důkazy mohly mít podstatný vliv na výrok rozhodnutí.

Nález Ústavního soudu však takovou novou skutečností nebo novým důkazem není a být nemůže (navíc v daném případě není splněn ani zákonný požadavek existence takové skutečnosti nebo důkazu v době vydání původního rozhodnutí), a není způsobilým důvodem obnovy daňového řízení podle § 54 odst. 1 písm. a) zákona č. 337/1992 Sb. Právní názor odvolacího soudu v tomto směru vyslovený v napadeném rozhodnutí je zcela správný. Ostatně žalobkyně se dovolává výkladu daňových předpisů, který vychází z nálezů Ústavního soudu a je odlišný od právního názoru správce daně při vyměření daňové povinnosti před vydáním předmětných nálezů, a namítá tak vlastně nesprávnou aplikaci daňových předpisů (nesprávné právní posouzení), což nemůže být důvodem obnovy daňového řízení ve smyslu cit. ustanovení, neboť institut obnovy řízení podle zákona č. 337/1992 Sb. slouží toliko k nápravě nesprávných skutkových závěrů.

Občanský soudní řád (zákon č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů) připouští obnovu řízení „jsou-li tu skutečnosti, rozhodnutí nebo důkazy“ (§ 228 odst. 1 písm. a/ o. s. ř.), jež mohou pravděpodobně přivodit pro účastníka příznivější rozhodnutí ve věci. Ovšem okolnost, že odůvodnění nálezu Ústavního soudu zahrnuje posouzení právní otázky, kterou soud posoudil v jiné věci dříve jinak, nečiní z nálezu rozhodnutí, jež by bylo důvodem obnovy řízení podle ustanovení § 228 odst. 1 písm. a) o. s. ř. (srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 1. 1999, sp. zn. 20 Cdo 322/98, publikované pod č. 48 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek NS ČR, ročník 2000, popř. usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 7. 5. 1998, sp. zn. II. ÚS 111/98, uveřejněné pod č. 40 ve Sbírce nálezů a usnesení ÚS ČR, svazek 11, str. 315-316).

Z výsledků řízení je zřejmé, že správce daně při stanovení daně z převodu nemovitosti nepřiznal žalobkyni osvobození podle § 20 odst. 6 písm. g) daňového zákona a svůj postup změnil po vydání nálezů Ústavního soudu, týkajících se obdobných případů.. Žalobkyně tak odvedla žalované (správci daně) daň z převodu nemovitostí za převod bytů, ačkoliv např. z nálezu Ústavního soudu ČR ze dne 30. 11. 1999, sp. zn. II. ÚS 485/98, vyplývá, že tyto převody daňové povinnosti nepodléhaly. V úvahu

však nepřichází ani nárok žalobkyně na vydání bezdůvodného obohacení, neboť daňový poplatník není vůči správci daně rovnoprávném postavení. Naopak, jejich vzájemný vztah je založen na principu subordinace, jedná se o vztah veřejnoprávní a rozhodování o „vrácení daňového přeplatku“ nepatří do pravomoci soudu, jak je vymezena v § 7 o. s. ř. (srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 10. 2007, sp. zn. 33 Odo 653/2005).

Námitka dovolatelky, že soudy nezkoumaly, kdy se správce daně dozvěděl o předmětném nálezu Ústavního soudu, není námitkou proti právnímu posouzení věci, nýbrž jde o otázku zjištění skutkového stavu. Bez ohledu na potřebnost či nadbytečnost takového zjištění v dané věci, nejedná se otázku aplikace práva, tím méně pak může být právní otázkou zásadního významu ve smyslu § 237 odst. 1 písm. c) a odst. 3 o. s. ř., jež by založila přípustnost dovolání.

Jak vyplývá z výše uvedeného, rozhodnutí odvolacího soudu je věcně správné, Nejvyšší soud proto dovolání žalobkyně podle ust. § 243b odst. 2, věty před středníkem, o. s. ř. zamítl.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Plat
- Podnájem bytu (exkluzivně pro předplatitele)
- Pojištění (exkluzivně pro předplatitele)
- Předkupní právo (exkluzivně pro předplatitele)
- Restituce (exkluzivně pro předplatitele)
- Spotřebitel (exkluzivně pro předplatitele)
- Odporová žaloba
- Autonomie vůle (exkluzivně pro předplatitele)
- Správní žaloba a trestní rozsudek
- Střídavá péče (exkluzivně pro předplatitele)
- Styk dítěte s rodičem (exkluzivně pro předplatitele)